

**VÄSTRA SALTVIKS
FRIVILLIGA BRAND OCH
RÄDDNINGSKÅR RF.
HISTORIK
1934-2009**

Brandskyddet före brandkårernas tillkomst

Ordspråket säger: "Elden är en dålig husbonde men en bra dräng". För att skydda sig mot eldens skadegörelse och ödeläggelse har människan under tidens lopp företagit vissa åtgärder i förebyggande syfte. Bland annat kan hänvisas till ett brandsyने protokoll av år 1862, som exempel på hur då rådande brister måste avhjälpas. Ovannämnda protokoll har följande lydelse (se bifogad avskrift). Under årens lopp utvecklades brandskyddet i sakta mak med en fortsatt årlig brandsyn, från ett hela västra Saltvik omfattande distrikt som i sin tur var uppdelat i mindre områden. Några hand-sprutor fanns som troligen bekostats med allmänna medel. Den allmänna skyldigheten att hjälpa till vid eldsvåda gjorde att då man såg ovanlig rök eller genom bud blev medveten om att elden var lös, skyndade man till hjälp. Av gammalt tillämpades budgivning från gård till gård men sedan telefoner blev allmän anlitades dessa vid alarmering.

Brandkårens bildande och organisation

På initiativ av Västra Saltviks lantmannagille, enligt protokoll av den 8 september 1934, sammankallades ett 40-tal intresserade, jämte Jan Sundberg och Sven Eriksson från Mariehamn, till sammanträde på Solbacka den 7 oktober 1934 för att diskutera bildandet av en frivillig brandkår i västra Saltvik.

Efter föredrag av Jan Sundberg om förebyggande brandskydd och efterföljande diskussion så beslöts att bilda "Västra Saltviks Frivilliga Brandkår".

Till interimstyrelse valdes Karl Höglund, Laby, K.J. Blomroos, Ödkarby och Viktor Troberg, Ödkarby.

Att det var allvar i saken bevisas av att det gavs i uppdrag åt sex ombud att inom två veckor värva medlemmar i sina distrikt.

Raskt handlat. Medlemsvärningen gav till resultat att 68 st. aktiva och 29 passiva medlemmar antecknades. De aktiva medlemmarna erlade en medlemsavgift om 5 mk/år och de passiva 10 mk/år.

Genom dessa avgifter finansierade man kårens första verksamhetsår.

Den 11 november samma år valdes interimstyrelsen till ordinarie styrelse samt till högsta chef Viktor Troberg och till underchefer Nils Jansson och Eliel Persson.

VsFBK var initiativtagare till anordnandet av befälskurser för brandkårister. Dessa hölls i Mariehamn den 3-5 mars och 3 juli 1935. Kursledare var Jan Sundberg.

Undercheferna bevistade kurserna och kunde sedan i sin tur hålla övningar med brandkåristerna. Kåren hade indelats i 7 plutoner, utgående från de handsprutor som fanns placerade ute i byarna. Handsprutorna var delvis i dåligt skick men de reparerades och slangarna sågs över varefter alla var i skick.

Övningarna hade en viss militär prägel med exercis som en viktig komponent. Detta uppskattades inte av vare sig manskap eller befäl då det ansågs behövt endast vid parader och mindre ha att göra med effektiv eldsläckning. Redskapsövningarna ansågs ha större betydelse och kom också att dominera övningarna.

Kårens arbete i praktiken

Förutom övningar bestod kårens arbete under årens lopp av uppsikt och underhåll av redskap och annan utrustning.

Både kårens ledning och manskap var synnerligen lyhörda för att skaffa sig kunskap i sitt arbete. Därför bevistade de flesta de kurser som arrangerades i brandvärn. En redskapskurs under brandinspektör Karl Arell från Åbo, bevistades t ex av 5 personer från kåren. Brandbefälskurser har också bevistats av flere personer från

kåren. Den viktigaste delen av kårens arbete är naturligtvis brandsläckning, som under årens lopp utförts med växlande framgång. Ofta upptäckts elden så sent att alarm inte kunnat utgå i tid och husen varit övertända vid brandkårens framkomst.

Bränderna hos Lindmans i Kroklund, i början på 40-talet, då ladugården och Alfons Sundqvists nyinköpta buss totalförstördes, ladugårdsbranden hos Jan-Ols i Ödkarby 1943? som också brann ner helt.

Andra stora bränder som inträffat i västra Saltvik under dessa 75 år är ungdomslokalen Solbacka, Vestergårds butik i Kroklund, Samgångs tork i Kroklund, Hedborgs ladugård i Haga, Widmans verkstad i Kroklund (gamla mejeriet), Sture Söderlunds bostadshus i Ödkarby, Holger Jansson ladugård i Daglösa, Karl Jansens ladugård i Åsgårda, Staffan Erikssons bostadshus i Ödkarby, Brage Janssons bostadshus i Kroklund.

Långt fler är ändå de bränder som kåren lyckats släcka och där egendom för stora värden kunnat räddats.

Kåren har också deltagit i större bränder utanför sitt egentliga verksamhetsområde.

Den första utryckningen hade kåren år 1940 och då kom man inte fram med motorsprutan i tid till branden. Detta ledde till att man skaffade kårens första bil under samma år.

Kårens anskaffningar och byggen

Utom förut nämnda anskaffning av slangar till de gamla brandsprutorna, inköptes år 1936 en ny handpruta med slang till Laby, Sålis. Ovanåker distrikt, som tidigare saknat spruta.

År 1938 anskaffades den första motorsprutan (Trygg), en lätt och effektiv spruta med dåtida mått mätt.

År 1940 köptes första brandbilen, en Packard 1929 års modell personbil, f.d. arkitekt Bomansons bil.

År 1950 anskaffades en ny motorspruta (Abba) med en effekt på 1300 lit/min.

År 1953 köptes ny brandbil (Ford Thames) som var en helt ny bil, utrustad med dubbla pumpar och vattentank på 1000 l.

Samma år köptes också alarmsiren till branddepån i Nääs och en rökmask med lufttank.

År 1956 anskaffades alarmsystemet som gav alarm till 24 st brandkårister samtidigt via telefon.

År 1963 inköptes två st fälttelefoner.

År 1971 inköptes ny brandbil (Volvo F85) och skyddsdräkter anskaffades åt släckningsmanskapat. Samma år köptes också en ny bärbar motorspruta av märket Paltor.

År 1988 inköptes en manskapsbil av märket Hanomag.

År 1994 inköptes ny släckningsbil av märket Volvo FL612, varvid den gamla släckningsbilen såldes.

År 2000 inköptes ny manskapsbil av märket Citroen Jumper, varvid den gamla manskapsbilen såldes.

År 2001 inköptes en ny motorspruta av märket Tohatsu, den gamla Paltor motorsprutan finns kvar som reserv.

År 2002 inköptes hydrauliska räddningsverktyg för losstagning av personer vid tex. trafikolyckor osv.

År 2008 inköptes ytlivräddningsutrustning för att rädda personer i strandnära områden.

År 2008 inköptes en värmekamera för att underlätta eftersökning i rökfylld miljö.

Utom här uppräknade anskaffningar har kåren köpt vad som ansetts nödvändigt för sin verksamhet och man har velat hålla en hög standard på släckningsutrustningen.

Olika byggnadsobjekt har genomförts under åren.

För trygghet av vattentillgången lät man bygga vattentankar hos Jan-Ols i Ödkarby 1936 och vid Solbacka 1938.

I efterhand kan man konstatera att satsningen inte var så lyckad, då tanken vid Jan-Ols frös sönder och vid Solbacka kom man inte åt att ta vatten ur den då Solbacka brann.

1939 byggdes en liten depå i Kroklund för motorsprutan och 1940 förstörades den för bilen. En torkmast för slangarna byggdes också på samma plats.

1949 byggdes depån i Nääs. Detta bygge föregicks av en flera år långvarig diskussion om placeringen. En tomt var skänkt av Ollas i Ödkarby, vid Valters dåvarande affär, men denna tomt visade sig vara alltför liten och då Hedmarks i Nääs gav dispositionsrätt till en för dåtida behov tillräckligt stor tomt, bestämdes det att depån skulle byggas där. Med frivilligt arbete utfördes depåbygget i Kroklund och en stor del av bygget i Nääs. Virke till depån samlades in bland skogsägarna i västra Saltvik.

Då den nya brandbilen anskaffades 1970 visade det sig att depån var i minsta laget varför en tillbyggnad ansågs nödvändig och den verkställdes 1975.

Tillbyggnaden föregicks också av långvariga diskussioner och av två omgångar anbud, till följd av att kommunens brandnämnd inte godkände det första anbudet. Hans Mattsson, Finström, blev den som till sist fick utföra tillbyggnaden.

Centralvärme installerades 1967.

Från 1964 har flere branddammar grävts på strategiska platser för att säkra vattentillgången vid eldsvåda. Dessa har bekostats direkt med kommunala medel men initiativet har kommit från brandkåren. År 1989 byggde Bocknäsvatten ut sitt ledningsnät till Krok-

lund, vilket möjliggjorde anläggning av vattenposter på lämpliga platser. Ett resultat av detta var att man lade igen branddammarna då dessa nu blev överflödiga och var även i behov av upprustning. År 1993 byggdes på talka en toalett i anslutning till garaget, samma år inrättades rökningförbud i kårens sociala utrymmen. År 1995 påbörjade man skissa på en ombyggnad av branddepån och ett brev till allmänheten

skickades ut med frågan om stödande inbetalning eller aktivt deltagande för att förverkliga ombyggnaden av branddepån i Nääs. Kåren hade redan fått ett positivt besked av Västra Saltviks Lantmannagille om att skogsägarna

skulle skänka stock till virke. Våren 1996 kunde man tack vare donationer påbörja tillbyggnaden av en våning på den befintliga byggnaden. Senare samma år undertecknade kårens styrelse ett lån på 50 000 mk i Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag, lånet behövdes för att färdigställa tillbyggnaden. År 1997 kunde kåren stolt inviga den tillbyggda branddepån i Nääs. Kåren kunde nu visa upp mer ändamålsenliga lokaler med mötesrum, omklädningsrum, dusch och bastu som kompletterade tidigare garage för brandbilarna. Allt arbete utfördes på talka av kårens medlemmar samt lokala hantverkare.

År 2005 grundförbättrades och ytbelades parkeringen vid branddepån.

Kårens ekonomi

De första åren av kårens verksamhet baserades ekonomin helt på medlemsavgifter och donationer från privatpersoner.

1935 erhöll kåren 12.669 mk i donationer och kårens tillgångar var 12.586 mk vid årsslutet 1935. Kommunen gav sitt första bidrag om 1000 mk 1937, sedan blev det uppehåll två år till 1940 då summan hade ökats till 2000 mk. Efter detta har kommunen årligen givit

bidrag till kåren t ex 1945, 8000 mk, 1950, 365.690 mk, 1960, 327.000 mk, 1970, 5.800 mk, 1980, 35.000 mk.

Brandskyddsfonden och landskapet har också bidragit med stora summor när det gällt större anskaffningar såsom brandbilar och motorsprutor samt depåbygget.

Kåren hade också en livlig festverksamhet på -40 och -50 talet då man arrangerade årliga sommarfester invid Strömma skola och senare i Kroklund, vid Bergmans. En transportabel dansbana anskaffades tillsammans med VSV och IF FRAM.

Genom fester och lotterier kom det in 1.272.826, gamla mark, donationer från privata och Ålands Ömsesidiga försäkringsbolag mk 311.846, landskapet och brandskyddsfonden mk 1.339.222 och från kommunen mk 3.392.151.

Dessa summor är i gamla mark och sträcker sig fram till den 31.12.1962.

Under åren 1963-1984 har kommunens bidrag till kåren sammanlagt uppgått till mk 477.900, landskapet och brandskyddsfonden har givit 40.600 mk och de egna inkomsterna har varit blygsamma efter det att sommarfesterna upphörde.

Vid större anskaffningar har kåren varit tvungna att ta lån för att finansiera inköpen tills bidrag kunnat lyftas.

Kommunen har välvilligt ställt upp med kommunal borgen utom då nya brandbilen skulle betalas 1953. Den gången fick man ordna säkerheten på privat väg.

Utbildning

Kåren övar en kväll i veckan för att upprätthålla goda kunskaper i verksamheten. Kårens medlemmar deltar även aktivt i Ålands Brand och Räddningsförbunds kurser.

Övrigt

Kårens ursprungliga stadgar omarbetades och nya stadgar togs i bruk 1985. År 1986 startade kåren upp ungdomsverksamhet för att trygga medlemsantalet i framtiden. År 1996 byttes kårens namn till Västra Saltviks Frivilliga Brand och Räddningskår Rf.

Samarbete

Då sjöbevakningen stängde stationen i Hamnsundet konstaterade kåren att möjligheten att få transporthjälp till bränder i norra skärgården inte längre fanns. Tillsammans med Ålands Sjöräddnings-sällskap började man föra diskussioner om att en sjöräddningsstation skulle startas i Saltvik, Hamnsundet. Diskussionerna resulterade i att Ålands Sjöräddnings-sällskap erhöll medel år 1998 för att anskaffa en öppen räddningsbåt av märket Norsafe, båten döptes till Rescue Hamnsundet. Då kåren år 2002 inköpte hydrauliska räddningsverktyg samt utbildade sig inom området resulterade detta i att man började assistera andra kårer vid trafikolyckor mm då behovet finns.

Slutord

Den välvilliga inställningen som kommunen visat till kårens verksamhet kan med tacksamhet konstateras och den har möjliggjort för kåren att hålla en god standard på släckningsutrustningen och depån. Det är ändå tack vare kårmedlemmarnas entusiasm och offervilja i tid och pengar som VSFBK är vad den är idag.

I det sammanhanget kan man nämna de framsynta män som stod i spetsen för kåren de första åren såsom K.J Blomroos, Elis Jansson, Karl Höglund, Viktor Troberg, Nils Jansson, Eliel Persson, Axel Eriksson med flera. Ett namn som intimt hör ihop med kåren är Nils A Karlsson som redan 1939 var vice kårchef och från 1941 till 1963 var kårchef och som varit kårens kassör från 1954 till 1983. Bland övriga funktionärer kan nämnas Fjalar Johansson som var sekreterare i 23 år under åren 1948 till 1971, Anders Hellström som har fungerat som kassör i 22 år under åren 1984-2006, Sten-Göte Nyman har varit ordförande i 21 år sedan 1988. Boris Karlsson, Tryggve Karlsson, Anders Johansson, Haga, Johannes Kuhlman, Christer Tomtén, Roland Nylund och Dan Nyholm alla med många år bakom sig på olika poster inom kåren. (Bifogas förteckning över kårens funktionärer).

Idag kan kåren peka på en aktiv ungdomsverksamhet och det börjar för att kåren även i framtiden kan fylla sin uppgift i samhället när olyckan är framme.

Denna historik har gjorts av Eliel Persson och Nils Jansson och kompletterats för åren 1974-1984 av Ingmar Jansson som också renskrivit historiken. Kårens nuvarande styrelse har kompletterat historiken med åren 1984-2009.

Förteckning över förtroendevalda inom VSFBK

Ordförande

1934-38	K.J. Blomroos
1939-44	Axel Eriksson
1945-48	Jonas Blomroos
1949-57	Nils Jansson
1958-60	Nils Karlsson
1961-65	Nils Jansson
1966-67	Åke Eriksson
1968-70	Alvar Blomqvist
1971-72	Torbjörn Zetterman
1973-77	Ingmar Berthen
1978-83	Johannes Kuhlman
1984-87	Roland Nylund
1988-	Sten-Göte Nyman

Vice ordförande

1934-37	Elis Jansson
1938-40	Erik Olsson
1941-42	Johan A Kuhlman
1943-44	Nils Jansson
1945-61	Karl Lindén
1962-67	Åke Mattsson
1968-69	Viking Hellström
1970-	Holger Holmroos
1971-72	Alvar Blomqvist
1973-77	Richard Björklund

1978-83	Roland Nylund
1984-85	Johannes Kuhlman
1986-87	Dan Nyholm
1988	Christer Tomtén
1989-97	Dan Nyholm
1998-	Johan Söderlund

Sekreterare

1934-38	Karl Höglund
1939-43	Lennart Edström
1944-47	Valter Hamnström
1948-71	Fjalar Johansson
1972-87	Anders Johansson Haga
1988-94	Carin Johansson
1995-2002	Ove Jansson
2003-	Tom Jansson

Kassör

1934-40	Karl Höglund
1941-43	Erik Olsson
1944-47	Johan Dahl
1948-52	Karl Tomtén
1953-	Holger Holmroos
1954-83	Nils Jansson
1984-2006	Anders Hellström
2007-	Marie Linde

Revisorer

1935-49	Eliel Persson
1935-36	Axel Björklund
1937-47	Viktor Troberg
1948-74	Karl Höglund
1950-84	Lennart Edström
1975-79	Ingmar Jansson
1980-	Sten-Anders Carlsson
1986-	Richard Björklund

Kårchef

1934-36	Viktor Troberg
1937-40	Axel Eriksson
1941-63	Nils Karlsson
1964-71	Tryggve Karlsson
1972-78	Johannes Kuhlman
1979-85	Christer Tomtén
1986-93	Dan Nyholm
1994-97	Sten-Göte Nyman
1998-99	Ove Jansson
2000	Marcus Nordberg
2001-	Sten-Göte Nyman

Vice kårchefer

1934-37	Nils Jansson
1938	Eliel Persson
1939-40	Nils Karlsson
1941-51	Karl Lindén
1952-57	Ingmar Jansson
1958	Fjalar Johansson
1959-63	Tryggve Karlsson
1964-71	Boris Karlsson
1972-73	Tryggve Karlsson
1974-75	Ingmar Jansson
1976-77	Boris Karlsson
1978	Christer Tomtén
1979-81	Roland Kuhlman
1982	Arne Häggblom
1983-85	Roland Nylund
1986-92	Christer Tomtén
1993	Sten-Göte Nyman
1994-96	Christer Tomtén
1997	Roland Nylund
1998-2000	Sten-Göte Nyman
2001-2005	Marcus Nordberg
2006-	Patrik Mäkilä

II vice kårchef

1947-58	Karl Tomtén
1959-63	Boris Karlsson
1964-68	Richard Danielsson
1969-72	Ingmar Jansson
1973-75	Boris Karlsson
1976-77	Ingmar Jansson
1978-	Roland Kuhlman
1979-82	Roland Nylund
1983-85	Dan Nyholm
1986-87	Roland Nylund
1988-92	Bengt Hellström
1993	Christer Tomtén
1994-97	Dan Nyholm
1998-99	Marcus Nordberg
2000	Ove Jansson
2001-2005	Patrik Mäkilä
2006-2008	Marcus Nordberg
2009-	Tom Jansson

Övriga styrelsemedlemmar:

Viktor Troberg, Albert Jansson, Oskar Cederberg, Lennart Edström, Erik Olsson, Axel Eriksson, Holger Holmroos, Torbjörn Zetterman, Johannes Kuhlman, Stig Holmroos, Ingmar Berthen, Richard Björklund, Edvard Karlsson, Mari-Louise Björklund, Inga-Britt Berthen, Karin Jansson, Christer Tomtén, Stefan Karlsson, Hans-Åke Nyman, Dan Nyholm, Sten-Göte Nyman, Bengt Hellström, Jan Widman, Berit Nyholm, Mariella Nylund, Anders Johansson, Anders Jansson, Ove Jansson, Patrik Mäkilä, Herbert Sundqvist, Marcus Nordberg, Pia Mäkilä, Johan Söderlund, Tommy Sjöblom, Johan Björke, Tom Jansson och Jacob Ovaskainen.

